Lietas Nr. A420097725
A42-00977-25/36
ECLI:LV:ADRJJTN:2025:1007.A420097725.22.S

**Administratīvā rajona tiesa**

**Jelgavas tiesu nams**

**SPRIEDUMS**

Latvijas tautas vārdā

Jelgavā 2025. gada 7. oktobrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā: tiesnese Sanita Ozola,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc pieteicēja /Persona A/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par pabalsta krīzes situācijā 700*euro* piešķiršanu.

**Aprakstošā daļa**

*Par administratīvā akta izdošanu*

[1] Pieteicējs 2024.-2025. gadā vairākkārt vērsās ar iesniegumiem Jelgavas novada Sociālajā dienestā (turpmāk – dienests), lūdzot piešķirt 700*euro* pabalstu krīzes situācijā, norādot, ka viņam kā personai ar otrās invaliditātes grupu ir pasliktinājusies veselība un ir arvien lielāki izdevumi par veselības aprūpes pakalpojumiem un medikamentiem.

Ar dienesta 2024. gada 31. oktobra lēmumu Nr. 2-15/3014, 2024. gada 27. decembra lēmumu Nr. 2-15/3497, 2025. gada 6. februāra lēmumu Nr. 2-15/376, 2025. gada 11. aprīļa lēmumu Nr. 2-15/992 un 2025. gada 18. jūnija lēmumu Nr. 2-15/1769 (turpmāk kopā – dienesta lēmumi) atteikts piešķirt pieteicēja mājsaimniecībai pabalstu krīzes situācijā un izmaksāt krīzes pabalstu 700*euro*.

Ar Jelgavas novada pašvaldības Administratīvo aktu strīdu komisijas (turpmāk – komisija) 2024. gada 26. novembra lēmumu Nr. JNP/2-30.1/24/16, 2025. gada 20. janvāra lēmumu Nr. JNP/2-30.1/25/4, 2025. gada 20. februāra lēmumu Nr. JNP/2-30.1/25/6, 2025. gada 16. maija lēmumu Nr. JNP/2-30.1/25/13 un 2025. gada 24. jūlija lēmumu Nr. JNP/2-30.1/25/22) (turpmāk kopā – komisijas lēmumi), izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumus, dienesta lēmumi atstāti negrozīti.

Komisijas lēmumu pamatojums (atteikums) balstīts uz faktu, ka objektīvi nebija iespējams izvērtēt pieteicēja mājsaimniecības situāciju, jo netika iesniegti dokumenti, kas apliecinātu pieteicēja mājsaimniecības atbilstību Jelgavas novada pašvaldības 2023. gada 28. jūnija saistošo noteikumu Nr. 11 “Par sociālās palīdzības nodrošināšanu zemu ienākumu mājsaimniecībām” (turpmāk – saistošie noteikumi) 13. punktā norādītajiem apstākļiem. Proti, netika iesniegti konkrēti pierādījumi par tūlītēja kaitējuma draudiem veselībai vai dzīvībai (piemēram, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta akts; paskaidrojumi ar detalizētu situācijas izklāstu; dokumenti, kas apliecinātu ienākumu zaudējumu). Pieteicēja iesniegtie dokumenti apliecināja ierastos ikmēneša izdevumus par veselības aprūpi, bet tie neliecina par katastrofas vai citu ārkārtēju notikumu ietekmi uz pieteicēja mājsaimniecības pamatvajadzību nodrošinājumu.

[2] Pieteicējs Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par pabalsta krīzes situācijā 700 *euro* piešķiršanu. Pieteikumā un tā papildinājumos norādīti turpmāk minētie argumenti.

[2.1] Pieteicējam ir noteikta otrā invaliditātes grupa un ir pasliktinājusies veselība, tāpēc ir arvien lielāki izdevumi par veselības aprūpes pakalpojumiem un zālēm. Pieteicēja kopējais finansiālais pamatvajadzību slogs (tai skaitā – veselības aprūpei) ikmēnesi pārsniedz pieteicēja ienākumus. Pieteicējs medikamentiem un veselības aprūpei 2024. gada oktobrī, novembrī un decembrī iztērējis būtiski lielas summas (171,90*euro*, 212,78 *euro* un 230,98 *euro* attiecīgajos mēnešos).

Iestāde nav ņēmusi vērā pieteicēja iesniegtos konta pārskatus kā dokumentu, kas apliecina veselības stāvokļa pasliktināšanos (analīžu rezultāti, ārstu slēdzieni un izraksti, darbnespējas lapas u. c. dokumenti).

[2.2] Pieteicējs nepiekrīt, ka viņa gadījumā būtu jāvērtē visu mājsaimniecībā esošo personu ienākumi (un jāiesniedz viņu kontu pārskati), ja pabalstu lūdzis tikai pieteicējs kā persona, nevis mājsaimniecība.

[2.3] Pieteicējs uzskata, ka saistošo noteikumu 13. punkta otrais apakšpunkts pirmsšķietami nonāk pretrunā ar normatīvo tiesību aktu hierarhijā augstāk stāvošu normatīvo aktu – Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 39. punktu, kas neparedz, ka tiek vērtēta ietekme uz mājsaimniecību.

[2.4] Tieši medicīniska satura dokumenti (ārstu izraksti, analīzes, darbnespējas lapas, u. c.) pierāda, ka pieteicējs nonācis krīzes situācijai pielīdzināmā situācijā (hroniski pasliktinās veselība un līdz ar to ir spiests arvien vairāk līdzekļu tērēt veselības aprūpes pakalpojumiem). Tāpat arī 2024. gada decembrī notikušais negadījums sabiedriskajā transportā faktiski ir ārējs notikums, kura dēļ pieteicējam ir grūtības pārvarēt notikuma radītās sekas.

[2.5] Pieteicēja iesniegtajā konta izrakstā ir samērā liels apgrozījums, tomēr dienests nav ņēmis vērā faktu, ka lielu daļu no šī apgrozījuma veido aizņēmumi no kredītiestādēm, kā arī dažādu kredītu maksājumu atdošana. Pieteicējs paskaidro, ka, ņemot vērā veselības stāvokli viņš pēdējā laikā ir spiests ņemt kredītus, lai nodrošinātu savas pamatvajadzības. Pašreizējais veselības stāvoklis neļauj strādāt un gūt ienākumus vairāk nekā vienā darba vietā. Pieteicēja faktiskie ienākumi ir invaliditātes pensija un ienākumi no uzņēmuma līguma. Pieteicējam kā personai ar invaliditāti un ierobežotām finansiālām iespējām nav iespējams nodrošināt visas sev nepieciešamās medicīniskās procedūras vienā dzīvesvietā. Invaliditātes dēļ pieteicējam ir ierobežotas iespējas atrast darbu, un pieteicējam ir grūtības veselības stāvokļa dēļ ilgstoši strādāt vienā darba vietā. Šobrīd pieteicējam darbs ir /Pilsēta/. Pieteicējs norāda, ka nav izvērtēts fakts, ka patstāvīgi strādāt un dzīvot tikai vienā vietā veselības stāvokļa dēļ ir problemātiski.

Pieteicējs uzskata, ka nedrīkst aprobežoties ar formālu pamatojumu, ka “persona nepierāda ārējas krīzes iestāšanos”, ja medicīniskie izdevumi un invaliditātes radītie ierobežojumi acīmredzami norāda, ka situācija ir kļuvusi kritiska un ievērojami atšķiras no ierastajiem apstākļiem.

[2.6] Komisijas lēmumos konstatētais nonāk pretrunā ar sociālās palīdzības mērķi, jo, atsakot pieteicējam pabalstu, iestāde būtībā atstāj bez atbalsta personu ar nopietnu veselības stāvokli un invaliditāti, un kam nevar liegt pašvaldības sociālo palīdzību, pamatojoties vien uz formāliem argumentiem. Pieteicējs secina, ka Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma un saistošo noteikumu mērķis ir nodrošināt atbalstu iedzīvotājiem, kuri paši saviem spēkiem nespēj pārvarēt sarežģītu situāciju, un ka veselības stāvokļa pasliktināšanās, kas nav bijusi iepriekš prognozējama, var tikt kvalificēta kā ārējs notikums.

[3] Komisija rakstveida paskaidrojumā tiesai norāda, ka pieteikums ir nepamatots un lūdz to noraidīt, balstoties uz komisijas lēmumos ietverto pamatojumu, papildus paskaidrojot turpmāko.

[3.1] Pieteicējs nav pamatojis ne savu iesniegumu, ne pieteikumu par krīzes situācijas iestāšanos, kas dotu tiesisku pamatu pieteicējam prasīt krīzes pabalstu saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 39. punktā noteikto.

Nepamatota ir pieteicēja norāde, ka viņa veselības pasliktināšanās ir pielīdzināma krīzes situācijai, jo sociālās palīdzības saņēmējam uz minēto pabalstu ir tiesības tikai tādos gadījumos, kad pašai vairs nav iespēju izmantot ierastos problēmu risināšanas veidus, pati saviem spēkiem tā nespēj pārvarēt šo notikumu radītās sekas un tai ir nepieciešama psihosociāla vai materiāla palīdzība.

[3.2] Pieteicēja iesniegtie dokumenti, tostarp medicīniskie izraksti un transporta izdevumu čeki, apliecina, ka pieteicējs ir saņēmis medicīniskos pakalpojumus un cietis ceļu satiksmes negadījumā, taču tie nepierāda krīzes situācijas iestāšanos, bet tikai veselības stāvokļa pasliktināšanos, kā to savā pieteikumā norāda pats pieteicējs. Bez tam krīzes situācijai ir raksturīgs pēkšņums un nepieciešamība ātri reaģēt, lai samazinātu zaudējumus un sekas, savukārt, pieteicēja situācija (veselības stāvokļa pasliktināšanās) un iesniegtie dokumenti nav atzīstami par atbilstošiem arī saistošo noteikumu 13. punktā noteiktajiem kritērijiem pabalsta krīzes situācijā piešķiršanai.

[3.3] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 40. punktā noteikts, ka mājsaimniecība ir vairākas personas, kuras dzīvo vienā mājoklī un kopīgi sedz izdevumus, vai viena persona, kura saimnieko atsevišķi.

Krīzes situācijas pabalsts ir viens no sociālās palīdzības pabalstu veidiem. Līdz ar to arī uz šo pabalstu attiecas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 36. panta pirmās daļas nosacījumi.

Līdz ar to pieteicēja norāde, ka, vērtējot apstākļus krīzes pabalsta piešķiršanai, dienestam nav jāskaidro mājsaimniecības kopējie materiālie resursi un to ietekme uz pamatvajadzību nodrošināšanu, nav pamatota. Dienestam izvirzītā prasība izriet no saistošo noteikumu 13. punkta un Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 36. panta pirmās daļas. Pieteicējs nav iesniedzis šo informāciju par pārējiem mājsaimniecības locekļiem, konkrēti par savu māti un sievu, kas liedza pilnvērtīgi izvērtēt mājsaimniecības materiālo stāvokli. Pamatojoties uz nepilnīgo informāciju, nav iespējams novērtēt ienākumu zaudējumu un situācijas ietekmi uz mājsaimniecības pamatvajadzību nodrošinājumu.

[3.4] Ilgstoša slimība un ar to saistītie izdevumi nav pēkšņi ārēji notikumi, kas atbilstu likumā noteiktajai krīzes situācijas definīcijai. Pieteicēja veselības stāvoklis nav pēkšņi iestājies apstāklis, bet gan ilgstoša situācija.

Fakts, ka medikamentu un veselības pakalpojumu iegādei pieteicējs oktobra mēnesī ir iztērējis 171,90*euro*, bet 2024. gada novembrī – 212,78*euro* nenorāda uz apstākli, ka pieteicējam ir radusies ārkārtas situācija. Citus krīzes situāciju pamatojošos dokumentus pieteicējs dienestā nav iesniedzis. Attiecīgi nav iespējams konstatēt, vai pieteicēja izdevumu palielināšanās ir bijusi tik ievērojama, lai tā atbilstu saistošo noteikumu 13. punktā norādītajai krīzes situācijai, kuras dēļ pieteicējam pienāktos attiecīgais pabalsts. Arī gadījumā, ja pieteicējs atbilstu trūcīgās vai maznodrošinātās personas statusam, atbilstoši saistošo noteikumu 3. punktam, pabalsts krīzes situācijā pieteicējam pienāktos tikai tad, ja personas deklarētā dzīvesvieta būtu Jelgavas novada administratīvajā teritorijā un persona dzīvotu Jelgavas novada administratīvajā teritorijā.

Konkrētajā situācijā pieteicējs nedzīvo Jelgavas novada administratīvajā teritorijā. Lai gan pieteicēja deklarētā dzīvesvieta atrodas Jelgavas novada administratīvajā teritorijā, faktu, ka pieteicējs nedzīvo deklarētajā dzīvesvietā, liecina 2025. gada 13. janvāra pieteicēja deklarētā dzīvesvietas apmeklējums, kura laikā pieteicēja māte atzina, ka pieteicējs dzīvo atsevišķi, respektīvi, ne adresē, kas ir norādīta kā pieteicēja deklarētā dzīvesvieta.

Pieteicējs pamatā uzturas ārpus Jelgava novada administratīvās teritorijas, t. i., /Pilsēta/, kur pieteicējs ir arī nodarbināts. Šis apstāklis liecina, ka pieteicēja faktiskā dzīvesvieta neatbilst deklarētajai dzīvesvietai Jelgavas novada administratīvajā teritorijā, kas ir viens no kritērijiem sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanai.

[4] Dienests rakstveida paskaidrojumā tiesai norāda uz dienesta lēmumos ietverto pamatojumu, papildus norādot turpmāk minēto.

[4.1] Pieteicēja iesniegumos norādīts, ka pabalsts tiek pieprasīts ikmēneša medicīnas izdevumiem. Iesniegumā nav iesniegta informācija un pamatojošie dokumenti par krīzes situāciju, kuru būtu izraisījusi katastrofa vai citi ārējie notikumi, kuru dēļ vairs nav iespēju izmantot ierastos problēmu risināšanas veidus.

Hroniski veselības traucējumi un ar tiem saistītie izdevumi, tajā skaitā nepieciešamo medikamentu iegāde, paši par sevi nav pamats, lai atzītu, ka ir iestājusies krīzes situācija. Krīzes situācija ir situācija, kas rodas nokļūstot stihiskā nelaimē vai nepārvaramas varas apstākļos.

[4.2] Pieteicēja dokumenti liecina par materiālajām grūtībām, bet neliecina par ārkārtas situāciju, kurā viņš pēkšņi būtu nonācis, lai atzītu, ka pieteicējs būtu pēkšņi nonācis krīzes situācijā, kas viņam liegtu patstāvīgi nodrošināt savas pamatvajadzības.

[4.3] Pieteicēja apgalvojums, ka viņa veselības stāvokļa pasliktināšanās ir pielīdzināma krīzes situācijai, ir nepamatots. Pieteicējs nav pierādījis, ka viņa situācija ir ārkārtas gadījums, kas radies neatkarīgu apstākļu dēļ un ietekmējis mājsaimniecības pamatvajadzību nodrošināšanu. Tāpēc viņa situācija neatbilst saistošo noteikumu 13. punkta prasībām.

*Par lūgumu par pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanu*

[5] Pieteicējs 2025. gada 11. augustā tiesā iesniedza lūgumu noteikt pagaidu noregulējumu, ar kuru uzliktu dienestam pienākumu līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim izmaksāt pieteicējam vienreizēju pabalstu krīzes situācijā 700*euro*.

Lūguma motivācijā norādīts, ka pieteicējam nesen ir jaunatklātas slimības izpausmes, kas saskaņā ar Labklājības ministrijas skaidrojumu ir uzskatāma par krīzes situāciju. Nepiešķirot pabalstu tiek būtiski apdraudēts pieteicēja pamatvajadzību nodrošinājums (veselības aprūpes izmaksu segšana); kaitējums ir neatliekams un tieši apdraud pamattiesības uz personas cienīgu dzīvi. Ja pagaidu regulējums netiks piemērots, pieteicējs var nonākt situācijā, kurā tiks apdraudēta veselība, ko vēlāk ar finansiāliem līdzekļiem nevarēs pilnībā atlīdzināt.

[6] Komisija rakstveida paskaidrojumā par lūgumu norāda, ka tas uzskatāms par nepamatotu un noraidāmu, paskaidrojot turpmāko.

[6.1] Šajā gadījumā neizpildās objektīvais kritērijs pagaidu aizsardzības līdzekļa piemērošanai, jo pieteicēja veselības problēmas nav vērtējamas kā pēkšņs ārējs notikums, bet gan kā ilgstošas un hroniskas saslimšanas, par kurām pieteicējs bija informēts jau iepriekš. Tāpat pieteicējs nav pamatojis, kā minētā veselības stāvokļa pasliktināšanās konkrēti ietekmē viņa mājsaimniecības pamatvajadzību nodrošināšanu, kā arī nav iesniedzis saistošo noteikumu 13. punktā norādītos situāciju apliecinošus dokumentus, kas būtu nepieciešami lēmuma pieņemšanai par pabalsta piešķiršanu.

[6.2] Labklājības ministrijas 2025. gada 9. aprīļa vēstulē norādīts, ka ilgstošas medicīniskas problēmas, ar kurām persona saskaras jau iepriekš, un regulāri izdevumi, kas saistīti ar šādu stāvokli, nav uzskatāmi par krīzes situāciju, ja vien nav radušies neparedzēti, pēkšņi, un apstākļi, kas būtiski pasliktina personas sociālo situāciju. Labklājības ministrija tāpat uzsver, ka pašvaldībām savos saistošajos noteikumos ir tiesības paredzēt konkrētus kritērijus, pēc kuriem izvērtē, vai konkrētā situācija atbilst krīzes situācijas statusam.

Pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus par krīzes situācijas iestāšanos, ko raksturotu pēkšņi un ārkārtēji apstākļi. Pieteicēja norādītā situācija neatbilst krīzes situācijas jēdzienam likuma izpratnē, un tādēļ objektīvais kritērijs nav izpildīts.

[6.3] Par subjektīvā kritērija izpildīšanos: pieteicējs savā lūgumā ir norādījis, ka, nepiešķirot krīzes pabalstu, tiekot būtiski apdraudēts veselības aprūpes izmaksu segums, tādējādi apdraudot cilvēka cienīgas dzīves nodrošinājumu. Tomēr komisija uzsver, ka pieteicējs nav sniedzis pietiekamus pierādījumus, kas apstiprinātu, ka šāds būtisks kaitējums ir ne tikai iespējams, bet arī tiešām neizbēgams. Proti, pieteicējs nav iesniedzis nekādus dokumentus par neatliekamiem, neparedzētiem medicīnas izdevumiem, kas radās pēkšņi un kuru apmaksa nav iespējama ar citiem pieejamiem resursiem vai atbalsta mehānismiem.

Turklāt komisijas rīcībā nav informācijas, ka pieteicējs būtu izmantojis vai vispār mēģinājis izmantot citus atbalsta veidus, kas paredzēti likumā un pašvaldības saistošajos noteikumos. Pieteicējs arī nav pamatojis, kādēļ līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim viņa situācija kļūtu neatgriezeniski nelabvēlīga. Saskaņā ar judikatūru,

subjektīvā kritērija izpildes pamatojumam nepietiek ar vispārīgu apgalvojumu par grūtībām – nepieciešams pamatoti norādīt, kādēļ persona nevar gaidīt līdz tiesas galīgajam spriedumam.

[7] Dienests rakstveida paskaidrojumā par lūgumu norāda, ka tas uzskatāms par nepamatotu un noraidāmu, paskaidrojot turpmāko.

[7.1] Pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus par pēkšņiem, ārkārtējiem apstākļiem, kas būtiski pasliktinātu viņa sociālo situāciju vai pamata vajadzību nodrošināšanu. Nav iesniegti dokumenti, kas atbilst saistošo noteikumu 13. punktam, proti, situāciju apliecinošie dokumenti, kas nepieciešami lēmuma pieņemšanai par pabalsta piešķiršanu krīzes situācijā.

[7.2] Labklājības ministrija, izvērtējot pieteicēja 2025. gada 13. marta iesniegumu, sniedza skaidrojumu par Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 39. punkta tvērumu. Ministrija norādīja, ka situācijas, kuras persona varēja paredzēt, piemēram, hroniskas slimības, invaliditātes noteikšana vai ikmēneša medikamentu iegāde, nav uzskatāmas par krīzes situāciju, bet ir risināmas ar citiem sociālās palīdzības mehānismiem, tai skaitā, veselības aprūpes atbalsta pabalstiem vai citiem pašvaldības noteiktiem atbalsta veidiem.

Pieteicēja situācija, kas pamatota ar hroniskas slimības gaitu un nepieciešamību segt ar veselības aprūpi saistītus izdevumus, neatbilst ministrijas sniegtajam skaidrojumam par krīzes situācijas jēdzienu. Tā ir paredzama un ilgstoša situācija, kura neatbilst Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 39. punkta saturam un neatbilst arī saistošo noteikumu 13. punktā noteiktajām prasībām.

[7.3] Ņemot vērā, ka pieteicēja apstākļi neizriet no pēkšņa ārēja notikuma, bet gan no ilgstošas veselības problēmas, atteikuma sekas nerada neatgriezenisku kaitējumu, kas vēlāk nebūtu novēršams vai kuru novēršana prasītu nesamērīgus resursus. Pieteicējs nav iesniedzis nekādus konkrētus pierādījumus par tūlītēja kaitējuma draudiem veselībai vai dzīvībai. Norāde uz slimību vispārīgā līmenī nepierāda, ka kavēšanās radītu neatgriezenisku kaitējumu.

[7.4] Pieteicējs nav arī paskaidrojis, kā konkrētie medicīniskie izdevumi ietekmē viņa mājsaimniecības spēju nodrošināt pamatvajadzības. Nav iesniegti dokumenti, kas apliecinātu ārkārtēju un tūlītēju nepieciešamību segt noteiktus maksājumus. Saskaņā ar saistošo noteikumu 13. punktu, pieteicējam būtu jāiesniedz apliecinoši dokumenti, lai pamatojami pierādītu nepieciešamību piešķirt pabalstu. Tā kā tas nav izdarīts, nav pamata secināt, ka pieteikuma izskatīšanas laikā radīsies būtisks un neatgriezenisks kaitējums, kuru vēlāk nevarētu novērst vai atlīdzināt.

**Motīvu daļa**

[8] Lai izdotu personai labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Izskatot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai, neatkarīgi no iestādes lēmumā ietvertā pamatojuma, ir objektīvi jāizvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu.

Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kuram būtu jābūt, bet kurš konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var noraidīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie apstākļi (*Senāta 2007. gada 12. aprīļa spriedumu lietā Nr.SKA-118/2007, A42254704, 10. punkts*).

Tādēļ tiesai, izskatot lietu, ir jāpārbauda, vai pastāv normatīvajos aktos paredzētie priekšnoteikumi, lai piešķirtu pieteicējam viņa prasīto pabalstu.

[9] Viens no Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteiktajiem papildu sociālās palīdzības veidiem, ko sniedz pašvaldības, ir krīzes situācijas pabalsts.

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 39. punktu krīzes situācija ir situācija, kurā katastrofas vai citu ārēju notikumu dēļ personai vairs nav iespēju izmantot ierastos problēmu risināšanas veidus, pati saviem spēkiem tā nespēj pārvarēt šo notikumu radītās sekas un tai ir nepieciešama psihosociāla vai materiāla palīdzība.

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 2. pantam sociālās palīdzības sniegšanas un saņemšanas principus nosaka šis likums; savukārt minētā likuma 36. panta sestā daļa noteic krīzes situācijas pabalsta apmēru, piešķiršanas un izmaksas kārtību nosaka pašvaldība saistošajos noteikumos.

Tātad Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums noteic sociālās palīdzības sniegšanas pamatprincipus, bet krīzes situācijas pabalsta apmēra, piešķiršanas un izmaksas kārtības noteikšana ir nodota pašvaldības kompetencē. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma pamatprincips paredz, ka pabalsts krīzes situācijā ir paredzēts, lai sniegtu tūlītēju materiālu atbalstu personai vai ģimenei, kas nonākusi krīzes situācijā. Likums definē krīzes situāciju kā apstākļus, kuru dēļ persona saviem spēkiem nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības un ir nepieciešama tūlītēja palīdzība.

[10] Jelgavas novada pašvaldības 2023. gada 28. jūnija saistošo noteikumu Nr. 11 “Par sociālās palīdzības nodrošināšanu zemu ienākumu mājsaimniecībām” (turpmāk – saistošie noteikumi) 2. punkts noteic, ka noteikumos noteikto sociālās palīdzības pabalstu mērķis ir sniegt materiālu atbalstu zemu ienākumu mājsaimniecībām atsevišķu izdevumu apmaksai, kā arī sniegt atbalstu krīzes situācijās nonākušām personām ārēju notikumu radītu seku novēršanai vai mazināšanai.

Atbilstoši saistošo noteikumu 13. punktam, lai novērstu vai mazinātu personai un personas mājsaimniecībai katastrofas vai citu ārēju notikumu radītas sekas un nodrošinātu personas pamatvajadzības, persona var pieprasīt pabalstu krīzes situācijā, kura piešķiršanā tiek ņemti vērā sekojoši nosacījumi: 1) personai, pieprasot pabalstu krīzes situācijā, iesniegumā jānorāda nepieciešamā pabalsta apmērs un jāiesniedz krīzes situāciju pamatojošus dokumentus, piemēram, Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta aktu, paskaidrojumu ar detalizētu situācijas izklāstu, dokumentus, kas apliecina ienākumu zaudējumu (*saistošo noteikumu 13.1. apakšpunkts*); 2) pabalsta krīzes situācijā apmēru nosaka, pamatojoties uz veikto personas individuālās situācijas novērtējumu un krīzes situācijas ietekmi uz personas mājsaimniecības pamatvajadzību nodrošinājumu (*saistošo noteikumu 13.2. apakšpunkts*); 3) pabalsta krīzes situācijā apmērs personas mājsaimniecībai ir līdz 1500 *euro* gadā. Pabalstu var piešķirt naudā un/vai mantiskā aizvietojumā (*saistošo noteikumu 13.3. apakšpunkts*).

Lai dienests varētu izvērtēt, vai personai piešķirams pabalsts, personai jāiesniedz dienestam iesniegums un dokumenti, kas pamato mājsaimniecības nonākšanu krīzes situācijā. Dienestam savukārt ir pienākums izvērtēt iesniegumā norādītos apstākļus un tos pamatojošos dokumentus vai informāciju, un saistošajos noteikumos paredzētajā kārtībā lemt par krīzes situācijas pabalsta piešķiršanu.

Tā kā krīzes situācijas pabalsta piešķiršanai ir jākonstatē, ka persona/ģimene ir nonākusi krīzes situācijā, respektīvi, ka tai vairs nav iespējams izmantot ierastos problēmu risināšanas veidus un/vai tā pati saviem spēkiem nespēj pārvarēt attiecīgā notikuma radītās sekas, dienestam ir pienākums izvērtēt, vai šāda situācija ir iestājusies.

[11] Skaidrojot pabalsta krīzes situācijā būtību, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka sociālā palīdzība krīzes situācijā ir tāds sociālās palīdzības veids, kas tiek sniegts individuāli un īslaicīgi. Tas papildina sociālās palīdzības minimumu gadījumos, kad trūcīgai personai radušies ārkārtēji apstākļi, proti, kad tā katastrofas vai citu no šīs personas gribas neatkarīgu apstākļu dēļ pati saviem spēkiem nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības. Tomēr šāds atbalsts personai tiek sniegts tikai līdz brīdim, kad šādi ārkārtēji apstākļu ir izzuduši. Tādējādi šāds sociālās palīdzības pabalsta veids pats par sevi nav vērsts uz to, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar tādiem trūcīgas personas dzīves apstākļiem, kas to pakļauj nabadzības riskam (sk. *Satversmes tiesas 2020. gada 25. jūnija sprieduma lietā Nr.2019-24-03 22.3.2. punktu*).

Arī Senāts ir uzsvēris šo pabalsta krīzes situācijā būtību, norādot, ka pabalsta krīzes situācijā saņemšanas priekšnoteikums nav personas ienākumu līmenis vispār, bet gan personas nespēja ārkārtas situācijas dēļ un tās radītajos apstākļos apmierināt savas pamatvajadzības. Tas ir, persona šajos apstākļos nespēj pati saviem spēkiem nodrošināt ēdienu, apģērbu, mājokli, veselības aprūpi un obligāto izglītību (pamatvajadzību kopumu, kas definētas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 11. punktā). Tādēļ šā pabalsta mērķis ir tūlītēji palīdzēt personai nodrošināt sevi ar minētajām vajadzībām (sk. *Senāta 2013. gada 28. februāra sprieduma lietā Nr.SKA-169/2013, A420704310, 9. punktu*).

Tātad pabalsts krīzes situācijā, pirmkārt, ir piešķirams tādu apstākļu dēļ, kuri ir cēloniski saistīti ar krīzes situāciju un, otrkārt, minētā pabalsta mērķis nav ilgstošu (vai ikdienas) problēmu risināšana, bet gan nekavējošas palīdzības sniegšana personai saistībā ar radušos krīzes situāciju. Savukārt, priekšnoteikums, lai iestāde varētu izvērtēt jautājumu par pabalsta piešķiršanu, ir krīzes situāciju apliecinošo dokumentu un apstākļu, kuru rezultātā iestājusies krīzes situācija, skaidrojuma iesniegšana.

[12] Izvērtējusi lietas materiālus, tiesa secina, ka krīzes situācijas pabalsts pieteicējam nav piešķirams. Tiesa to pamato ar turpmāko.

[12.1] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 32. pants noteic, ka sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu zemu ienākumu mājsaimniecībām, lai nodrošinātu ienākumus garantētā minimālā ienākumu sliekšņa līmenī un segtu ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus, kā arī sniegt atbalstu atsevišķu izdevumu apmaksai un krīzes situācijās.

Tātad sociālās palīdzības mērķis ir sniegt palīdzību personām, kuras objektīvu apstākļu dēļ nav spējīgas pašu spēkiem nodrošināt savas pamatvajadzības.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma izpratnē krīzes situācija saskaņā ar 1. panta 39. punktu ir situācija, kurā katastrofas vai citu ārēju notikumu dēļ personai vairs nav iespēju izmantot ierastos problēmu risināšanas veidus, pati saviem spēkiem tā nespēj pārvarēt šo notikumu radītās sekas un tai ir nepieciešama psihosociāla vai materiāla palīdzība.

Atbilstoši minētā likuma 35. panta otrās daļas 2. punktam pabalsts krīzes situācijā ir operatīvi sniegts materiāls atbalsts ārēju notikumu radītu seku novēršanai vai mazināšanai.

Saskaņā ar tiesu praksē nostiprinātajām atziņām tiesības saņemt pabalstu krīzes situācijā ir ģimenei/personai, kura krīzes situācijas dēļ nespēj nodrošināt savas pamatvajadzības (ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība). Pabalsts krīzes situācijā ir materiāla palīdzība, kuru, ņemot vērā krīzes situācijas radīto zaudējumu sekas vai sociālās situācijas uzlabošanai nepieciešamos izdevumus, piešķir klientam, ja tam nav tiesību saņemt valsts vai pašvaldības noteiktu citu pabalstu un/vai apdrošināšanas atlīdzību, vai tie ir nepietiekami pamatvajadzību nodrošināšanai (*Senāta 2019. gada 20. novembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA-1661/2019, A420275618, 2. punkts*). Minētā pabalsta piešķiršanas priekšnoteikums nav personas ienākumu līmenis vispār, bet gan personas nespēja ārkārtas situācijas dēļ un tās radītajos apstākļos apmierināt savas pamatvajadzības. Tas ir, persona šajos apstākļos nespēj pati saviem spēkiem nodrošināt ēdienu, apģērbu, mājokli, veselības aprūpi un obligāto izglītību (pamatvajadzības definētas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 11. punktā). Tādēļ šā pabalsta mērķis ir tūlītēji palīdzēt personai nodrošināt sevi ar minētajām vajadzībām (*Senāta 2013. gada 28. februāra spriedums lietā Nr.SKA-169/2013, A420704310, 9. punkts*).

Ievērojot minēto, lai personai rastos tiesības uz krīzes situācijas pabalstu, ir jākonstatē iepriekš minētie apstākļi, proti, vai ārējie apstākļi radīja pieteicēja ģimenei krīzes situāciju – tādus apstākļus, kuros tā nespēja nodrošināt savas pamatvajadzības.

[12.2] Izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, tiesai nav šaubu, ka pieteicējam saistībā ar veselību ir papildu izdevumi.

Tomēr ne pierādījumi, kurus pieteicējs iesniedza, pamatojot attiecīgā pabalsta pieprasīšanu, ne arī iestāžu konstatētie apstākļi neliecina par to, ka būtu pamats uzskatīt, ka pieteicēja ģimenei (pieteicējam) sakarā ar veselības

pasliktināšos būtu iestājusies krīzes situācija.

Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka pieteicēja ģimenē ir darbspējīga persona (pats pieteicējs), kura uz pabalsta pieprasīšanas brīdi turpina strādāt algotu darbu, tiesa atzīst, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējama krīzes situācija Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma izpratnē, jo lietā nav tādi pierādījumi, kas liecinātu, ka pieteicēja ģimene pati saviem spēkiem un, izmantojot ierastos problēmu risināšanas veidus, nevarētu pārvarēt konkrētā notikuma radītās dzīves grūtības.

Pašvaldības sniegtās sociālās palīdzības mērķis ir sniegt palīdzību personām, kuras objektīvu apstākļu dēļ nav spējīgas pašu spēkiem nodrošināt savas pamatvajadzības. Darbspējīgiem sociālās palīdzības saņēmējiem ir pienākums vispirms rīkoties pašiem, tostarp, *plānojot savus izdevumus*, kā arī, apzinoties iespējamos riskus. Būtiski ir tas, ka pabalsts ir domāts esošas, neatliekamas problēmas risināšanai, nevis radušos parādsaistību segšanai, pat ja šie parādi radušies pamatvajadzību nodrošināšanai. Sociālais dienests, izvērtējot pabalsta piešķiršanu, analizē personas pašreizējo nespēju nodrošināt pamatvajadzības, nevis tās iepriekšējās finansiālās saistības.

[13] Pieteicējs pieteikumā norādījis uz to, ka pašvaldībai ir pienākums palīdzēt iedzīvotājiem.

Uz minēto tiesa norāda, ka tas, ka pieteicējam pabalsts šajā situācijā netika piešķirts, nenozīmē, ka tiesības uz šādu pabalstu pašvaldības teritorijā nevarētu tikt atzītas nevienai personai/ģimenei.

Katras personas tiesības uz sociālo palīdzību ir izvērtējamas individuāli un krīzes situācijas pabalsts personai/ģimenei ir piešķirams, ja, veicot izvērtējumu, tiek konstatēts, ka attiecīgā persona/ģimene attiecīgo notikumu dēļ ir nonākusi krīzes situācijā vai arī tiek konstatēts pamats trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa piešķiršanai, kas, savukārt, paver iespējas saņemt dažādus pabalstus un atvieglojumus, tostarp medikamentu iegādei.

Pēc būtības pieteicēja rīcība, ņemot aizdevumus savu vajadzību apmierināšanai, norāda uz ieilgušu un neatrisinātu finanšu (ienākumu/izdevumu) plānošanas problēmu, nevis pēkšņu, ārkārtas krīzes situāciju likuma izpratnē. Lūgums piešķirt šādu pabalstu, lai atdotu parādu, būtībā ir lūgums segt pagātnes izdevumus.

[14] Senāts ir atzinis, ka tiesai ir jāatbild uz tiem argumentiem un tādā veidā, lai sniegtu atbildi uz izšķiramo jautājumu pēc būtības. Tiesai ir jāuzklausa argumenti, bet nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (*Senāta 2020. gada 10. septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-74/2020, A420306914, 7. punkts*).

Līdz ar to citi ar izskatāmo strīdus jautājumu nesaistīti lietas dalībnieku argumenti netiks vērtēti, jo tiem nav būtiskas nozīmes šīs lietas izlemšanā.

[15] Ievērojot iepriekš konstatētos apstākļus, tiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu ir noraidāms, proti, nav konstatējams komisijas lēmumu prettiesiskums. Līdz ar to, nepastāvot pagaidu noregulējuma piemērošanas objektīvajam kritērijam (prettiesiskam administratīvajam aktam), noraidāms ir arī pieteicēja lūgums par pagaidu noregulējuma piemērošanu, ar kuru līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim tiesa pieņemtu lēmumu par pabalsta piešķiršanu.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 197. pantu, 246.–251. pantu, 289.–291. pantu un 292. panta $1.^1$ daļu, Administratīvā rajona tiesa

**nosprieda**

noraidīt /Persona A/ lūgumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu, ar kuru uzliktu Jelgavas novada Sociālajam dienestam pienākumu līdz tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdim izmaksāt pieteicējam vienreizēju pabalstu krīzes situācijā 700*euro*;

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par pabalsta krīzes situācijā 700*euro* piešķiršanu.

Spriedumu (un lēmumu) var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību (vai blakus sūdzību) Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnese S. Ozola